

อภิธานศัพท์

Barbarians (อนารยชน) อนารยชนมีอิทธิพลใหญ่หลวงต่อวิถีชีวิตการเมืองจีน โดยลักษณะที่ตั้ง ดินแดนของอนารยชนเป็นเขตทุ่งหญ้าสั้น (Steppe Lands) วิถีชีวิตย่อมแตกต่างจากวิถีชีวิตจีน อนารยชนล้วนเป็นชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ ไม่มีหลักแหล่งแน่นอน ฆ่าคือพาหนะในการขับขี่ ชนส่งและเป็นม้าศึก การรบของอนารยชนล้วนมีความเหนือกว่าจีนเพราะเป็นการรบบนหลังม้าอย่างรวดเร็วฉับพลัน ในขณะที่จีนมีวิถีชีวิตยึดมั่นอยู่กับที่ดินเพาะปลูก มีการตั้งถิ่นฐานมั่นคงและนิยมการรบโดยใช้ทหารราบ ชุมชนจีนที่เจริญกว่าทว่าด้อยการทหาร จึงมักถูกอนารยชนที่ด้อยความเจริญกว่ามีฝีมือในการรบตีกว่ารุกรานเสมอ อนารยชนจำเป็นต้องรุกรานจีนเพราะภูมิภาคเอเชียกลางที่เป็นทุ่งหญ้าสั้นกว้างใหญ่ไพศาลนั้นขาดแหล่งน้ำ ประชากรอยู่กระจัดกระจายมาก เมื่อเทียบกับแผ่นดินจีน ประชากรมีประมาณ 1/25 หรือ 1/40 ของประชากรจีน

วัฒนธรรมของเขตทุ่งหญ้าสั้น (Steppe Culture) มีลักษณะเด่นคือ มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ (Pastoral Economy) สัตว์ที่เลี้ยงโดยมากคือ ม้าและแกะ เป็นการเลี้ยงเพื่อฆ่าเอาเนื้อมาเป็นอาหาร ชนมาเป็นเครื่องนุ่งห่ม ไขมันมาเป็นเชื้อเพลิง เลี้ยงม้าเพื่อเป็นพาหนะขับขี่ ชนส่ง ใช้เป็นม้าล่าสัตว์ และม้าศึก เลี้ยงอูฐเพื่อเป็นพาหนะขับขี่และขนส่งสิ่งของ และเลี้ยงวัวเพื่อเทียมเกวียน อาชีพรองของชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์คือ คำขาย สินค้าจำเป็นมากคือ ธัญพืช สิ่งทอ ชา แร่โลหะและสินค้าฟุ่มเฟือย เศรษฐกิจของอนารยชนมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจเพื่อยังชีพชั่วคราว เมื่อพื้นที่ใดขาดความอุดมสมบูรณ์สำหรับการเลี้ยงสัตว์ อนารยชนย่อมอพยพไปตามฤดูกาลไม่ไกลเกิน 100 ไมล์จากที่เดิม เพื่อหาแหล่งเลี้ยงสัตว์ใหม่มากกว่าจะมุ่งแสวงหาที่ดินเพื่อเพาะปลูกแบบคนจีน การเลี้ยงสัตว์ยังคงต้องอาศัยธรรมชาติเหมือนจีน ถ้าอากาศหนาวจัด สัตว์เลี้ยงจะตาย ความไม่มั่นคงในการเลี้ยงสัตว์ทำให้อนารยชนต้องดิ้นรนขยายพื้นที่เพื่อแสวงหาธัญพืชและอาวุธ

สังคมชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ยังเป็นสังคมของโคตรวงศ์หรือแซ่ (Clan society) หัวหน้าแซ่ต้องมีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ เมื่อแก่ชรา ต้องลาออกจากตำแหน่ง สมาชิกในแซ่ต้องมีความสัตย์ซื่อจงรักภักดีต่อแซ่และปกป้องคุ้มครองแซ่ ผู้นำต้องมีบุคลิกเข้มแข็งจึงจะปกครองสมาชิกและนักรบได้ อนารยชนมักนิยมผีกรบแต่เยาว์วัยให้เป็นทั้งนักล้าสัตว์ นักเลี้ยงสัตว์ และนักรบ โดยอาชีพเลี้ยงสัตว์และเร่ร่อน อนารยชนไม่มีชุมชนเมืองที่จะเป็นแหล่งก่อเกิดความเจริญแบบจีน อนารยชนจึงไม่รู้หนังสือและมีได้เป็นผู้เจริญ ยังคงนับถือธรรมชาติสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนถึงศตวรรษที่ 13 จึงนับถือศาสนาพุทธนิกายเหลือง (Yellow Sect) แบบมองโกล และนิกายพุทธลามะ (Lamaism) แบบทิเบต

ชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์อยู่กระจัดกระจาย รวมตัวกันยาก มักจะรวมตัวกันเฉพาะเมื่อมีการระดมสรรพกำลังเมื่อถูกรุกราน ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 3 ถึงที่ 4 ทหารม้าใช้บังโกลนม้าเป็นหลัก

และมีการฝึกศิลปการใช้ธนูบงหลังม้า ทหารม้าธนูถือเป็นหน่วยรบหลักที่มีศักยภาพทางทหารเหนือกว่าทหารราบมาก วิทยาการทางทหารจึงเหนือกว่าจีนในระหว่าง ค.ศ. 400-1400 เป็นเวลา 1,000 ปีเต็ม เมื่อจีนไม่สามารถทำลายพลังอนารยชนได้ จีนก็ต้องใช้สันติวิธีทางการทูตคือ กำหนดนโยบายแบ่งแยกอนารยชนแล้วปกครองอนารยชน กรรมวิธีที่นิยมมากคือ การยุยงปลุกปั่นอนารยชนให้แบ่งฝ่ายรบกันเอง จนสิ้นสุดพลังที่จะปกป้องตนเองเมื่อจีนใช้กำลังทหารจู่โจมทำลายพลัง หรืออนารยชนแบ่งฝ่ายจนขาดพลังต้องอาศัยพึ่งพาจีน เป็นการสะดวกสำหรับจีนที่จะเข้าปกครอง การทูตและกรรมวิธีเช่นนี้ปรากฏเป็นประเพณีปฏิบัติเสมอมาในประวัติศาสตร์จีน แต่เมื่อใดอนารยชนมีผู้นำที่ชาญฉลาด การทูตเช่นนั้นก็ยอมไร้ผลโดยปริยาย ผู้นำเรียนรู้อวิธีการบริหารราชการแผ่นดินแบบจีนและจัดตั้งระเบียบบริหารราชการขึ้นได้สำเร็จ อนารยชนเหล่านั้น ๆ ย่อมสามารถรุกรานจีน หรือครอบครองจีนบางส่วน ดังเช่นที่อนารยชนคีตาน (Khitan) และหุยจิน (Jürchen) ได้ครองจีนบางส่วนมาแล้วในระหว่างศตวรรษที่ 10 ถึงที่ 13 ตามลำดับ แต่ถ้าอนารยชนรวมตัวกันได้อย่างทรงพลังภายใต้การนำที่เข้มแข็ง ก็สามารถปกครองจีนทั้งแผ่นดิน ดังที่อนารยชนมองโกลปกครองจีนระหว่างปี ค.ศ. 1276-1368 และอนารยชนตุนกุกุสเผ่าแมนจูปกครองจีนระหว่าง ค.ศ. 1644-1912

อิทธิพลอนารยชนต่อวิถีชีวิตการเมืองจีนนับว่าใหญ่หลวงมาก เป็นอิทธิพลในรูปของการรุกราน การพิชิตและการปกครอง คุณคามรุกรานคืบหน้าเข้าสู่ภาคเหนือ

หลังจากที่ราชวงศ์ฮั่นได้สิ้นสุดอำนาจแล้ว ระหว่าง ค.ศ. 304-439 จีนมีอนารยชน 5 กลุ่ม (“Five Barbarians”) เป็นชนกึ่งเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์รุกรานภาคเหนือ ได้แก่ กลุ่มชนเตอร์กซิงงู ชนเผ่าเจีย (Chieh) ที่มีเชื้อสายใกล้ชิดซิงงู และชนเซียนเป่ย์ (Hsien-pei หรือ Hsien-pi น่าจะเป็นมองโกลรุ่นแรก) ทั้งสามกลุ่มรุกรานจีนจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ อีกสองกลุ่มเป็นชนทิเบต คือ ตี (Ti) และ เจียง (Ch’iang) มาจากดินแดนเขตทุ่งหญ้าสั้นที่เต็มไปด้วยเทือกเขา รุกรานจีนภาคตะวันตก อนารยชน 5 กลุ่มได้รุกรานจีนภาคเหนือและจัดตั้งอาณาจักรขึ้นถึง 16 อาณาจักรที่นับว่าเข้มแข็งที่สุดคือ อาณาจักรเหวยเหนือ (Northern Wei, ค.ศ. 386-534) ของพวกมองโกลเผ่าเซียนเป่ย์ใหม่ที่เรียกว่า โถปา (T’opa) ในจีนภาคเหนือ อาณาจักรนี้ได้ขจัดจักรวรรดิมองโกลเผ่าหยวน (Juan-juan) แห่งเขตทุ่งหญ้าสั้นภาคเหนือ และแผ่ขยายอำนาจไปถึงแอ่งทาร์ิม แต่ไม่สามารถพิชิตจีนภาคใต้ได้ พวกโถปาได้ย้ายเมืองหลวงจากผิงเฉิง (P’ing-ch’eng ปัจจุบันคือต้าถุง - Ta-t’ung ในมณฑลซานซี) ไปเมืองโลหยาง

ในศตวรรษที่ 10 อนารยชนยังคงคุกคาม รุกรานและเข้าครอบครองบางส่วนหรือทั้งแผ่นดินจีนอีก ดังปรากฏจากประวัติศาสตร์คือ ราชวงศ์เหลียว (Liao, ค.ศ. 947-1125) ของเผ่าคีตาน ราชวงศ์เหลียวตะวันตก (Western Liao, ค.ศ. 1124-1211) ในตุรกีสถานตะวันออกเฉียงเหนือ

(Chin, ค.ศ.1122-1234) ของพวกหญูเจิน (Jurchen) อาณาจักรซีเซีย (Hsi Hsia, ค.ศ. 1038-1227) ของพวกตันกุต (Tanguts) หรืออืเบต ราชวงศ์หยวน (Yuan, ค.ศ. 1279-1368) ของพวกมองโกลที่ครองจีนทั้งแผ่นดิน และราชวงศ์ชิง (Ch'ing, ค.ศ. 1644-1912) ของพวกแมนจูที่ได้ครองจีนทั้งแผ่นดิน

ราชวงศ์ของจีนเองก็มีหลายราชวงศ์ที่มีเชื้อสายอนารยชน หรือสันนิษฐานว่าน่าจะมีเชื้อสายอนารยชนคือ ราชวงศ์โจว ราชวงศ์ฉิน (กึ่งอนารยชน) ราชวงศ์ซู่ จักรพรรดิในราชวงศ์ถังเมื่อต้นสมัยหลายรัชกาลก็ทรงมีเชื้อสายผสมจีนกับอนารยชน

Calligraphy (อักษรวิจิตรศิลป์) ศิลปะการเขียนตัวอักษร จีนได้พัฒนาศิลปะการเขียนตัวอักษรจีน มีการสร้างตัวอักษรมากมาย ทุกส่วนมีระเบียบแบบแผน มีสัดส่วนสมดุลกันมาก ศิลปะประเภทนี้เป็นรูปทรงศิลปะที่จีนยกย่องอย่างสูงว่าสามารถแสดงความสวยงามได้หลายรูปแบบ ศิลปะการเขียนตัวอักษรได้ผ่านการพัฒนาอักษรอีมาแล้ว 4 ขั้นตอน เริ่มด้วยการเขียนบนกระดูกสัตว์ และเปลือกหอย (chia-ku-wen) ต่อมา จารึกตัวอักษรวิจิตรลงบนแผ่นทองสัมฤทธิ์ (chin-wen) ทั้งสองแบบมีมาตั้งแต่ก่อนคริสตกาล จนในสมัยฉิน มีพระบรมราชโองการให้พัฒนาศิลปะการเขียนอักษรใหม่เรียกว่า ตัวอักษรขนาดเล็กแบบจารึกทำตรา (Hsiao-chuan, small seal style) ขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาคือ ความพยายามของเสมียนที่จะเขียนให้รวดเร็วขึ้น เป็นรูปทรงตัวอักษรที่พัฒนาเพื่อใช้ในราชการ (Li shu, Official style) การเขียนอย่างรวดเร็วต้องใช้ฟู่กันหลายแบบ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดริเริ่มได้ เป็นวิธีการปกติ (k'ai shu, Regular style) วิธีการนี้ยืนยงคงอยู่โดยไม่เปลี่ยนแปลงเป็นเวลา 2,000 ปี ศิลปะการเขียนตัวอักษรเป็นที่นิยมสูงมาก เพราะผู้เขียนสามารถแสดงความสามารถ รสนิยมและวิธีการได้อย่างมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

Central Asia คือภูมิภาคที่มีอาณาเขตตั้งแต่ทะเลสาบแคสเปียน (Caspian) ทางตะวันตกไปจดประเทศจีนทางตะวันออก

Chieh หรือ ญูเอ (T'u Chueh) กลุ่มนี้น่าจะเป็นชนกลุ่มอวาราร์ (Avars) ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชนในภูมิภาคตะวันออกไกล (Near East) และชาวยุโรป ชนกลุ่มญูเอตั้งจักรวรรดิในเอเชียกลางแล้วแตกแยกเป็นดินแดนตะวันออกและตะวันตกใน ค.ศ. 581

Fine Art (วิจิตรศิลป์) คือศิลปอันวิจิตรยิ่ง 5 สาขา ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ศึกกรรม วรรณกรรมและสถาปัตยกรรม

Hsien pei เป็นชนเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ มาจากจีนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Hsiung-nu (ซุงนู) เป็นอนารยชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ มีเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ ซุงนูรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเป็นสหพันธ์ (Federation) ในดินแดนมองโกเลียในศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล ในสมัยฮั่น อำนาจซุงนูแผ่ไพศาลครอบคลุมแมนจูเรียภาคตะวันตก มองโกเลีย ไชบีเรียใต้ ทรุกีสถาน ตะวันออกไปจดซุมเขปามีร์ (Pamirs) ถึงขนาดเมื่อ 166 ปีก่อนคริสตกาล ซุงนูบุกเข้าประชิดเมือง

(Southern Capital) ใน ค.ศ. 938 ในปี ค.ศ. 947 คีตานได้ตั้งชื่อราชวงศ์เป็นชื่อจีนว่า ราชวงศ์
เหลียว (Liao, ค.ศ. 947–1125)

